

DRŽAVNO TOŽILŠTVO V LJUBLJANI

Poprečnina v gotovini plačana.

Došlo 15. VI. 1930

~~1930~~ prilog

ŠTEVILKA 6

LETNIK XXXI

NARODNI GOSPODAR

GLASILO ZADRUŽNE ZVEZE V LJUBLJANI

V LJUBLJANI, DNE 15. JUNIJA 1930

VSEBINA: Dr. J. Basaj: O obrestni meri pri nas in drugod. — F. E.: Izseljeniški čeki in nakazila. — F. J.: Valute in devize v naših zadrugah. — Martelanc Ivan: Reklama in njen pomen. — Obdavčevanje konzumov. — Gospodarski pregled. — Vprašanja in odgovori. — Zadrugam! — Iz našega zadrugištva. — Zadrugištvo v državi. — Novi zakoni.

Priloga „Narodnega Gospodarja“ št. 6, I. 1930.

Za vsa objavljena vabila, pri katerih ni izrecno drugače določeno, velja določba: Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure kasneje na istem mestu in pri istem dnevnem redu drugi občni zbor, ki veljavno sklepa ne glede na število navzočih članov.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice v Dobrni, r. z. z. n. z., se bo vršil dne 29. junija 1930 ob 9. uri v uradnih prostorih g. Cviki Stanko. Dnevni red: 1. čitanje revizijskega poročila. 2. poročilo načelstva in nadzorstva. 3. odobrenje rač. zaključka za leto 1929. 4. volitev načelstva. 5. volitev nadzorstva. 6. slučajnosti.

Občni zbor Kmetijske nakupovalne in prodajne zadruge v Dolu pri Hrastniku, r. z. z. o. z., se bo vršil dne 6. julija 1930 v zadrugiških prostorih. Dnevni red: 1. čitanje in odobrenje zapisnika zadnjega obč. zbora. 2. poročilo načelstva in nadzorstva. 3. odobritev računskega zaključka za l. 1929. 4. volitev načelstva in nadzorstva. 5. slučajnosti.

Izredni občni zbor Elektro-strojne zadruge v Dolu pri Ljubljani, r. z. z. o. z., se bo vršil v nedeljo dne 29. junija 1930 popoldne ob pol 4. uri v izobraževalnem društvu. Dnevni red: 1. čitanje revizijskega poročila. 2. poročilo načelstva in nadzorstva. 3. odobritev rač. zaključka za l. 1929. 4. sklepanje o likvidaciji zadruge.

Redni občni zbor Lončarske zadruge v Filovcih, r. z. z. o. z., se bo vršil dne 29. junija 1930 ob 14. uri pop. v hiši št. 92. Dnevni red: 1. poročilo načelstva. 2. volitev načelstva. 3. Odobritev račun. zaključka za l. 1929. 4. slučajnosti.

Občni zbor stavbne zadruge Delavski dom v Kranju, r. z. z. o. z., se bo vršil v društveni pisarni dne 6. julija 1930 ob 10. uri popoldne. Dnevni red: 1. poročilo načelstva. 2. poročilo nadzorstva. 3. potrdilo bilance. 4. volitev načelstva. 5. volitev nadzorstva. 6. slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice v Leskovicah, r. z. z. n. z., se bo vršil 29. junija 1930 ob 8. uri zjutraj v uradnem prostoru. Dnevni red: 1. poročilo načelstva in nadzorstva. 2. potrjenje računskega zaključka za l. 1929. 3. volitev načelstva. 4. volitev nadzorstva. 5. poročilo o izvršeni reviziji. 6. slučajnosti.

Občni zbor Kmečke hranilnice in posojilnice v Kamnici, r. z. z. n. z., se bo vršil dne 29. jun. 1930 ob pol 8. uri zjutraj v zadrugiških prostorih. Dnevni

red: 1. poročilo načelstva in nadzorstva. 2. odobrenje rač. zaključka za l. 1929. 3. slučajnosti.

Redni občni zbor Vzajemne posojilnice v Ljubljani, r. z. z. o. j., se bo vršil dne 27. junija 1930 ob pol 18. uri v uradnih prostorih Vzajemne posojilnice na Miklošičevi cesti 7. Dnevni red: 1. čitanje zapisnika o zadnjem rednem občnem zboru. 2. čitanje revizijskega poročila. 3. poročilo načelstva. 4. poročilo nadzorstva. 5. odobritev rač. zaključka za leto 1929. 6. volitev načelstva. 7. volitev nadzorstva. 8. slučajnosti.

Redni občni zbor Keramične zadruge v Ljubljani, r. z. z. o. z., se bo vršil dne 22. junija 1930 ob 10. uri popoldne v lastni pisarni. Dnevni red: 1. čitanje zapisnika zadnjega obč. zbora. 2. poročilo načelstva in nadzorstva. 3. odobritev računskega zaključka za l. 1929. 4. volitev načelstva. 5. volitev nadzorstva. 6. slučajnosti.

Občni zbor Delavskega stavbenega društva v Ljubljani, r. z. z. n. z., se bo vršil v ponedeljek 30. junija 1930 ob 19. uri v prostorih I. D. K. D. Dnevni red: 1. poročilo načelstva in nadzorstva. 2. čitanje revizijskega poročila Zadrugne zveze. 3. odobritev rač. zaključka za l. 1929. 4. volitev načelstva, pregledovalcev računov in razsodišča. 5. slučajnosti.

Izredni občni zbor Kmetijske nabavne in prodajne zadruge v Radovljici, r. z. z. o. z., se bo vršil dne 29. junija 1930 ob pol 8. uri popoldne v zadrugiških prostorih. Dnevni red: 1. prememba pravil. 2. slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice v Semiču, r. z. z. n. z., se bo vršil dne 29. junija 1930. Dnevni red: 1. poročilo načelstva in nadzorstva. 2. odobrenje računskega zaključka za l. 1929. 3. prememba pravil. 4. volitev načelstva in nadzorstva. 5. slučajnosti.

Občni zbor Pašniške in bikorejske zadruge v Solčavi, r. z. z. o. p., se bo vršil v stari šoli župnišča v Solčavi dne 29. junija 1930 ob 8. uri. Dnevni red: 1. poročilo predstojništva in nadzorstva. 2. čitanje zapisnika zadnjega obč. zbora. 3. čitanje revizijskega poročila. 4. odobrenje rač. zaključka. 5. slučajnosti.

Občni zbor Kmetijske nabavne in prodajne zadruge v Gor. Straži, r. z. z. o. z., se bo vršil dne 29. junija 1930 ob 7. uri zjutraj v zadrugiški pisarni. Dnevni red: 1. čitanje zapisnika zadnjega obč. zbora. 2. poročilo a) načelstva, b) nadzorstva. 3. odobritev računskega zaključka za l. 1929. 4. čitanje revizijskega poročila. 5. volitev načelstva. 6. volitev nadzorstva. 7. slučajnosti.

NARODNI GOSPODAR

GLASILO „ZADRUŽNE ZVEZE“ V LJUBLJANI.

Člani „Zadruž. zveze“ dobivajo list brezplačno. Cena listu za nečlane po 25.— Din na leto, za pol leta 12.50 Din.

Cena inseratov po dogovoru. — Izhaja 15. dne vsakega meseca. — Rokopisi se ne vračajo.

Dr. J. Basaj:

O obrestni meri pri nas in drugod.

(Konec.)

Nič manj kot za trgovce in industrijce pa je denar naših posojilnic vabljiv in privlačen tudi za banke. In zlasti ves čas po vojni se vrsti poskus za poskusom, da hočejo banke dobiti v roke zadružne prihranke. O tem se je že večkrat govorilo, a žal je govorjenje vedno premalo zaleгло. In tudi pri tem igra glavno vlogo zopet obrestna meraj tistega pol procenta ali največ en procent, ki ga more posojilnica dobiti več pri banki kot pri Zvezi.

1. Rafajzenska posojilnica z neomejeno zavezo je gotovo najodličnejše oživotvorjenje gospodarske solidarnosti. Če posojilnica ve, da edino na tej solidarnosti obstoji in more z uspehom delovati, kako si potem taka posojilnica upa ravnati proti načelom zadružne solidarnosti v razmerju do Zveze in radi judeževega plačila kršiti zadružno disciplino, rušiti ugled zadružništva in slabiti silo zadružne fronte.

2. Nič manj pomisleka vreden pa je drugi razlog, ki prej ali slej postane lahko aktualen za vsako članico, tudi za posojilnico. Če Zveza ne bo več denarna centrala za likvidni denar posojilnic, temveč bo ta romal v banke, kje bodo pa potem zadruge dobivale kredite? Ali se bodo obračale na banke in to po bančni obrestni meri, kakor v Srbiji in na Hrvaškem? Kakšno obrestno

mero bodo pa potem morale posojilnice računati svojim dolžnikom? Ta bo morala biti celô nekoliko višja kot bančna.

3. Slišali ste danes poročilo o Zvezi, njenem delu, njenih naporih na vseh poljih. Povsod velika agilnost, povsod le en cilj: za koristi in za interese naših zadrug in naših zadrugarjev. Vse to delo pa stane denar. Zato Zveza more živeti in delati dandanes le kot denarna centrala. Zato pa tudi delajo krivico Zvezi in posredno vsemu zadružništvu one posojilnice, ki ne dajo cesarju kar je cesarjevega, ki se poslužujejo ugodnosti Zveze in so deležne vseh uspehov in vsega dela Zveze, ki pa svojega računa ne poravnajo.

4. Pa vzemimo, da je posojilnica krvavo potrebna, da se ji njene naložbe obrestujejo pri banki po 8%, mesto pri Zvezi po 7%. Toda pomisli naj posojilnica, da polovico tega procenta vzame odbitek 6%-nega rentnega davka, ki ga banke odbijajo in po zakonu morajo odbijati, sicer jim gre za posojilnico plačani rentni davek v njihovo obdačbeno podlago. Pa še pošiljanje in naročanje denarja, kar je oboje pri Zadružni zvezi prosto vsakih stroškov z ozirom na priznano nam poštinsko prostost celo za denarna pisma, dočim pri bankah to dosti stane.

5. zadruga, ki pristopi k Zvezi, vzame na znanje pravila Zveze, da se bo po njih ravнала. § 6 teh pravil pa izrecno postavlja dolžnost zadružne discipline glede nalaganja odvišnega denarja.

So pa druge zadruge, ki hočejo veljati bolj za disciplinirane in pravijo: „Saj je isto, če nalagamo pri Zadružni gospodarski banki, kakor če bi nalagali pri vas.“ — Treba je tudi vsem tem jasno in določno povedati, da to ni isto in da Zveza na to nikoli ne bo mogla pristati. Če na to pristanemo, potem Zveza ni več denarna centrala, temveč je s tistim trenutkom centrala Zadružna gospodarska banka. Z istim momentom bi pa tudi vse kredite kreditnim in nekreditnim zadrugam dovoljevala le Zadružna gospodarska banka in seveda tudi le po bančni obrestni meri. To usodno napako je napravilo zadružništvo v Dalmaciji. Nad dalmatinskim zadružništvom se ta usodna napaka še danes kruto maščuje.

Zadružna gospodarska banka je bila zadružništvu potrebna. Bila je to že dolgo misel dr. Kreka. Nikakor pa ne v obliki, da je potem vse zadružništvo le radi Zadružne gospodarske banke, le od nje odvisno, nasprotno, da naj bo banka zadružništvu most, preko katerega občuje s kapitalističnim trgom. Namen banke je, da Zveza kot denarna centrala pri nalaganju odvišnega, likvidnega denarja članic ni odvisna od dobre ali slabe volje popolnoma tujih bank, temveč da Zveza potom banke more likvidni denar najvarnejše in najplodonosnejše nalagati. Ako ne bi bilo naše zadružništvo imelo svoje Zadružne gospodarske banke, gotovo bi bilo moralo plačati težke milijone pri eni ali drugi ali tretji izmed bank, ki so šle v konkurz ali tiho likvidacijo.

Poleg bančnega sveta se na denarnem trgu v Sloveniji, zlasti pa pri zbiranju prihrankov močno uveljavljajo tudi mestne,

regulativne hranilnice. Nehote gre tudi med temi in med kreditnimi zadrugami tiha ali včasih celo odkrita borba za ljudski denar. In glede regulativnih hranilnic navajajo, češ saj so to nedobičarske, občekoristne ustanove, enako kot zadruge.

Res so nedobičarske ustanove, toda ustanovljene vsaj do sedaj od mestnih občin za potrebe mestnih občin ter meščanstva, bodisi hišnih posestnikov, bodisi obrtnikov ali trgovcev. Zato kmetijski denar ne spada v te ustanove, ker ni kmetu **prvenstveno** za njegovo gospodarstvo na razpolago.

Prvenstveno na razpolago bodo kmetu njegovi prihranki le v domačih, rajfajzenskih posojilnicah. Naše ljudstvo je gospodarsko in moralno zadosti zrelo, da si more svoje prihranke samo upravljati in takó upravljati, da služijo predvsem napredku njegovega lastnega gospodarstva. Naše ljudstvo, bodisi kmetško ali delavsko, danes tudi glede uprave svojih prihrankov ne potrebuje več varuštva meščana.

Potom kmetijskih posojilnic pride denar najkrajšim potom in z najmanjšo podražitvijo nazaj v kmetijske roke za kmetško gospodarstvo po geslu: „Kmetijski denar kmetu, ljudski denar ljudstvu!“

Če smo omenjali poleg zadružne fronte še fronto bank in fronto regulativnih hranilnic, moramo radi popolnosti navajati še državne denarne ustanove, ki se tudi potegujejo mnogokrat na podlagi zakona in posebnih zakonitih privilegijev za ljudski denar. To so predvsem državna hipotekarna banka, Poštna hranilnica in pa poprejšna oblastna, sedaj banovinska zavoda: Kranjska hranilnica v Ljubljani in Južnoštajerska hranilnica v Celju.

Če torej vidimo, koliko je kompetentov, ki se potegujejo za ljudski denar, tedaj nam bo samo po sebi umevno, da ta **močna konkurenca za upravo ljudskih prihran-**

kov sama od sebe povišuje obrestno mero. In res imamo v poslovanju Zveze sto in stokrat priliko slišati pritožbe na to konkurenco in seveda redno pa iz pritožbe tudi konsekvenco, naj povišamo obresti za naložbe pri Zvezi.

Vsem tem zadrugam, ki stojijo v tem konkurenčnem boju za vloge in ko mnogokrat bridko občutijo, kako se en ali drug vlagatelj izneveri in nese svoje prihranke v konkurenčni zavod, bodi povedano:

1. Vedno moramo misliti, kaj je bistveni namen naših posojilnic, **namreč dovoljevati svojim članom, ki za posojilnico neomejeno jamčijo, kredite po nizki obrestni meri.** To nalogo si bo pa sama onemogočila taka posojilnica, ki v konkurenčnem boju za vloge gre na nevarno pot poviševanja obrestne mere za vloge. Taka posojilnica, se je tej bistveni nalogi izneverila, si je izvrševanje te naloge onemogočila in deluje celô nasprotno proti interesom svojih članov in za interese svojih vlagateljev. Ona je v gotovi meri postala organiziran oderuh in izgubila pravico ime-

novati se občekoristna zadruga za vzajemno pomoč članov.

2. Sredstvo, katerega naj se posojilnice v konkurenčnem boju za ljudske prihranke poslužujejo, **mora biti izobrazba, zavednost in disciplina ljudstva.** Vedno in vedno ob vsaki priliki je treba ljudem pojasnjevati, da sami sebe tepejo, ako delujejo na poviševanje obrestne mere. Treba je praktično izvajati tudi to, da kdor ni poznal ljudske skupnosti v zadrugah takrat, ko je imel odvišen denar, ni vreden te ljudske skupnosti tudi takrat, ko potrebuje posojilo in sicer posojilo po nizki, po združni obrestni meri.

3. „Nazaj k pravilom!“ so klicali vsi veliki reformatorji. „Nazaj k pravilom!“ mora biti tudi geslo naših rajfajzenskih posojilnic. Ljudske kreditne zadruge so nastale kot izrazita in učinkovita reakcija proti oderuštvi. Ljudske kreditne zadruge se tej svoji nalogi tudi danes ne smejo izneveriti in morajo imeti vedno pred očmi predvsem kmeta, člana, dolžnika, ki je potreben pomoči in njegovo gospodarstvo, katero za napredek potrebuje **cenenega kredita.**

F. E.

Izseljeniški čeki in nakazila.

Novi čekovni zakon, ki je dobil dne 10. decembra 1929 veljavo in obvezno moč, vsebuje nekatere nove določbe, ki so važne in v marsičem menjajo prakso in postopanje, dosedaj običajno pri prenosih, pri podpisovanju in vnovčevanju čekov. Ker se ček danes vedno bolj širi in vedno več uporablja, je dobro in od splošne koristi, da sleherni kdor ima posla s čeki pozna vsaj njegove glavne sestavine in da ve kako naj z njim postopa, kadar ga izroča kaki drugi osebi oziroma kadar ga vnovčuje. Želeti bi bilo, da so tudi najširši sloji prebivalstva o

vsem tem dobro poučeni ter da posebno svojci izseljencev dobro poznajo vse važne činitve, ki so zvezane s predajo in indosiranjem oziroma s prenosom bančnega čeka.

Med vsemi določili, ki zadevajo ček, so posebno pri izseljeniških čekih od velike važnosti nova določila, ki urejajo overovljenja ročnih znakov nepismenih oseb, pristavljenih na čeki, na podlagi katerih se prejema pri vnovčevanju plačilo njihove protivrednosti. — Ta določila so bistveno podobna onim, ki veljajo pri menicah, ker so namreč nekatera določila meničnega zakona veljavna v enaki obliki tudi za ček. Ta določila bi se dala izraziti v sledečem:

Za izjave in pristavljene podpisne znake

dane na čekih velja vedno princip, da je za nje merodajen tisti zakon, ki ima obvezno moč v kraju, kjer se taka činitev stori. To velja brezpogojno za vse čeke ne glede na to, ali so izdani v inozemstvu in plačljivi v naši državi, ali izdani v naši državi a plačljivi v inozemstvu, ali izdani in plačljivi v inozemstvu, ali izdani in plačljivi v naši državi, ter za nje veljajo torej vsikdar predpisi našega meničnega oziroma čekovnega zakona. — V zakonu samem je točno navedeno na kakšen način in kako se obvezuje nepismena oseba ali oseba, ki ne more pisati, kakor tudi kdaj veljajo podpisi slepca in sicer v §§ 98. in 99. meničnega zakona oziroma v § 23. t. 7 čekovnega zakona.

Pri izseljeniških čekih, ki se pojavljajo v prometu, je predvsem treba razlikovati:

1. čeke, ki so izdani v inozemstvu a plačljivi v naši državi. Na njih je torej kak jugoslovenski zavod označen kot trasat t. j. ona oseba, ki ček plača, dočim njegov trasant, t. j. ona oseba, ki je ta ček izdala, prebiva v inozemstvu in

2. take čeke, ki so izdani od kakega inozemskega denarnega zavoda ali bančne agencije in so trasirani zopet na inozemstvo t. j., da se nahaja banka, ki je na njem navedena kot plačnik (trasat) istotako v inozemstvu.

Te vrste čeki, ki navadno glase v tuji veljavi (dolarjih, funtsterlingih, markah itd.) se pri nas smatrajo kot tranzitni čeki in se vnovčujejo pri domačih zavodih največ na ta način, da prinositelj za nje dobi izplačano protivrednost v našem denarju (v dinarjih). Oni nadomeščajo torej gotovino. Na njih pristavljeni podpis v vsakem slučaju predstavlja ime čekovnega indosanta t. j. osebe, ki na podlagi čekovnega zakona napravi prenos čeka.

Na čekih prve vrste, na katerih je kak domači zavod naznačen kot plačnik in, ki

jih imejitelj neposredno predloži v plačilo, tedaj je njegov podpis, ki ga da pri prejemu zneska na ček, smatrati kot potrdilo za prejeto protivrednost. Če bi to bila oseba, ki ne zna pisati, v tem slučaju bančna praksa dopušča, da overovljenje ročnih znakov po notarju ali sodišču ni brezpogojno potrebno in se po navadi tudi ne izvaja. Dolžnost pa je onega zavoda, ki vnovčuje ček, da vsekdar brezdvomno ugotovi, da ima pred seboj res pravega imejitelja čeka, da je ček pravilnim potem prišel njemu v roke ter da izplačilo čekovne protivrednosti dobi zares njegov pravi lastnik. Kadar se javi taka oseba sama na bančni blagajni, je ugotovitev istovetnosti na podlagi njenih izkazilnih dokumentov ali potom prič po navadi vedno lahko mogoča. Težje se pa dožene istovetnost in veliko večja pazljivost je potrebna, kadar bi kdo tak ček poslal vnovčevalnemu zavodu po pošti z nalogom, da se izplača njegova protivrednost po poštni nakaznici. V vseh takih slučajih, če se tak ček ne pošlje potom kake zadruge ali druge ustanove, ki more v tem smislu prevzeti jamstvo, je pa potrebno, da se nalogu doda uradno potrdilo, ker zavod, ki vnovčuje ček, bode vedno hotel imeti zanesljivost, da je imejiteljev naslov pravi in da njegov denar pride zares samo njemu v roke.

Nad prejemnikovim podpisom oziroma njegovim ročnim znakom je v vsakem slučaju potrebno pristaviti besedilo „Potrjujem prejem čekovnega iznosa“. Kadar se pa znesek čeka izplačuje kaki drugi osebi, ki takoj neposredno sledi izza nepismenega remitenta — prinosniku ali imetniku —, tedaj je pa potrebno, da se nad njegovim ročnim znakom, katerega je vedno treba overoviti bodisi pri župnem uradu ali po občini, napiše besedilo „Potrjujem prejem čekovnega iznosa in pooblaščam N. N., da ga ta namesto mene dvigne“. Na takem čeku bode potem izza

emilentovega ročnega znaka tudi še sam s svojim imenom in priimkom potrdil prejem čekovne protivrednosti. Tudi v takih slučajih bo zavod, ki ček plačuje, vedno našel za potrebno, da istovetnost pooblaščenca z zanesljivostjo ugotovi. Kakor hitro je posamezni ček v tej obliki opremljen s podpis, je sposoben za vnovčevanje, ni pa sposoben nič več za kak daljni prenos.

Drugače je pa vnovčevalno postopanje pri tranzitnih čekih, t. j. pri čekih, ki so izdani in plačljivi v inozemstvu in kateri glase v eni ali drugi tuji valuti in se njihova dinarska vrednost pri nas izplačuje po dnevnem borznem tečaju. To so največ ameriški čeki. Na podlagi teh imetnik oziroma oseba, ki jih izroča ali, ki jih proda, dobiva gotov denar. Podpis prinositelja oziroma imetnika na njih velja kot indosament, kajti take čeke bode tudi denarni zavod, ki jih je kupil, moral dalje indosirati oziroma odposlati svoji inozemski zvezi radi končnega obračuna. Na njih morajo biti vsi podpisi razvrščeni v takem redu, da tvorijo celoto in da podpis nobenega naznačenega imetnika oziroma osebe, na katero odredbo ček glasi, ne manjka. Če tak ček dobi v roke oziroma glasi po naredbi osebe, ki ne zna pisati, tedaj mora biti njen ročni znak brezpogojno vedno na čeku overovljen, bodisi od sodišča ali javnega notarja v smislu § 15. meničnega zakona, ker ako bi se to opustilo, bi se pretrgala vrsta indosamentov, katero ne bi bilo naknadno nikakor mogoče znova upostaviti. Pri takih čekih je torej tudi če glase na male iznose vedno potrebno, da se na njih dane izjave nepismenih oseb overovijo, ker bi sicer nasledniku manjkalo celo formalno izkazilo in bi tedaj mogli nastopiti tudi vsi učinki, ki jih za tak slučaj prekinitve predvideva čekovni zakon.

Iz zgoraj navedenih primerov sledi, da je postopanje in vnovčevanje s čeki, ki jih

dobivajo svojci od izseljencev, posebno pa tedaj, ako glase po naredbi kake nepismene osebe, če le-ti glase oziroma so plačljivi pri domačem zavodu, v vseh slučajih veliko bolj enostavno kakor pa s takozvanimi tranzitnimi čeki, ki so izdani v inozemstvu in istotako plačljivi pri inozemski banki.

Vsakemu izseljencu se torej more priporočati, da zunaj v tujini kadar pošilja denar v domovino nabavlja ček vedno le pri poznanih bančnih zavodih ter da zahteva, da se njemu izroči tak ček, ki bo glasil na njegov domači denarni zavod ter da bo v domovini plačljiv. Na ta način se bo mogel izogniti že v naprej vsem nepotrebnim stroškom, ki morejo nastati, ako oseba, kateri on ček pošilja ne bi morda znala pisati ter bi se na njem njeni ročni znaki morali pred vnovčenjem uradno overoviti.

V skrajni sili ostane izseljencu še ena možnost, ki je v stanju olajšati mu vnovčevanje in sicer: Ako le nekateri člani družine ne znajo pisati, tedaj se lahko izogne takemu overovljenju tudi na ta način, da ček glasi po naredbi takega odraslega člana, ki zna pisati in, ki ga po prejemu lahko brez daljnega podpiše, vnovči in prejme denar. Vsak podpis oziroma potrdilo na čeku mora biti pristavljeno v lični obliki. Vsaka izjava na čeku naj zavzema čim manjši prostor in naj vsebuje samo nujno potrebno besedilo. Imejitelj čeka kakor tudi župni ali občinski urad, ki pristavi podpis oziroma potrdilo o istinitosti podpisa kakor tudi samo besedilo overovljenja, naj to napravi vedno na hrbtu čeka ali na njegovem podaljšku (alonži) vzporedno s krajšo stranico počez, nikdar pa ne kar po dolžini čeka. Še prav posebna skrbnost je potrebna zlasti pri ameriških čekih kakor tudi pri onih čeki, ki so plačljivi v mestih, kjer velja angleški čekovni zakon. Treba je namreč dobro pomniti, da imata ta dva čekovna zakona

glede oblike indosamenta oziroma glede popisovanja še svoje posebno stroge določbe ter je vsled tega neobhodno potrebno, da se te činitve na njih vrše z največjo pazljivostjo, ker sicer vedno lahko nastanejo take pomote, ki bi kasneje mogle imeti za posledico celo težkoče pri vnovčevanju.

Pošiljanje denarja iz tujine v denarnem pismu se nikakor ne bi moglo priporočati. Ta način pošiljatve je sam na sebi zelo drag in stane vedno mnogo več kakor pa pošiljka v čeku. Obstoji pa pri taki denarni dostavi še nevarnost, da se pismo izgubi ali pa da ga kdo nepoklicani odpre in iz njega vzame priloženi denar. Poleg tega je pomembno tudi še to, da se denar tujih držav, ki prihaja k nam v bankovcih, na denarnem trgu kupuje vedno po nižjem tečaju kakor pa bančni ček ter ima tako tudi v tem oziru vnovčevalec izgubo oziroma dobi za enako vsoto tujega denarja zmanjšano protivrednost.

Poleg tu spredaj omenjenih načinov morejo izseljenci na zelo cenjen način pošiljati svoje prihranke svojcem v domače kraje z nakazilom potom bančne zveze. To se izvrši tako, da se pri poznanem domačem zavodu dobi naslov denarnega zavoda v inozemstvu, ki ima v kraju, kjer izseljenec biva, svojo poslovalnico in pri katerem on

potem vsak čas prihranjeni znesek brez daljnega lahko vplača za račun osebe, kateri je denar namenjen oziroma v smislu navodil in priporočil, ki mu jih je dal njegov domači zavod.

Izseljenci morejo potom svojcev ali svojih znancev vedno lahko pravočasno dobiti vse potrebne podatke o teh zadevah. Pri odpošiljanju denarja morajo pa biti zelo previdni in naj vedno dobro pazijo, da ne nasedejo kakim agentom, ki pogostokrat skušajo s sladkimi besedami in lepimi obljubami izvabiti iz njih denar, katerega pa potem dolgo časa zadržujejo ali pa še celo porabijo v popolnoma drugačne namene kakor pa so ga prejeli. Svetuje se torej vsakomur, da si poprej pridobi nasvete, ki ga morejo obvarovati morda celo preteče škode.

Pripomba uredništva. Vsem zadrugam kakor tudi osebam, ki dobivajo iz tujine čeke in jih vnovčujejo, priporočamo, da se radi vseh drugih potrebnih pojasnil v teh vprašanjih kakor tudi glede bančnih zvez v inozemstvu, ki bi prišle v poštev za plačevanje oz. nakazovanje njihovih prihrankov, obrnejo direktno na Zadržno gospodarsko banko d. d. v Ljubljani. Zadržna gospodarska banka ima na vseh važnejših svetovnih tržiščih in krajih, kjer bivajo jugoslovenski izseljenci, svoje poslovne zveze in dobro organizirano nakazilno in izplačilno službo. Izseljeniške zadeve vodi s posebno brigo, ima na razpolago v to svrhu bogato zbirko vseh ta predmet zadevajajočih podatkov in je pripravljena vsakomur, ki se nanjo obrne, iti v vsakem oziru na roko.

F. J.

Valute in devize v naših zadrugah.

Zadržna zveza posreduje svojim članicam vnovčevanje tujih valut in deviz (čerkov). V preteklem letu je izplačala za izročene ji valute in devize 4.153.698 Din, kolikor je bila dobila za nje v bankah. Vsekakor je bil primeroma precejšen znesek, zlasti še, ker je zamenjavalo po Zvezi le 53 zadrug, ki so po večkrat poslale izročene jim tuje de-

narje Zvezi; poleg tega je bilo pa še 37 zadrug, ki so samo enkrat ali dvakrat po Zvezi zamenjale tuji denar.

Zveza je posredovala zamenjavo 1057 krat in sicer za posojilnico v Cerkljah ob Krki 63 krat, v Starem trgu ob Kolpi 46 krat, na Blokah 45 krat, v Dragatušu 40 krat., v Loškem potoku 35 krat, v Murski Soboti

33 krat, na Raki 31 krat, v Dol. Vidovcu 27 krat, v Gor. Lendavi 25 krat, v Črmošnjicah 25 krat, v Dragi 24 krat.

Ker je pri Zvezi včlanjenih 317 denarnih zadrug vidimo, da posreduje izmenjavo tujih valut le dobra osmina zadrug. Vse druge zadruge pa pri zamenjavanju tujih valut gredo mimo Zveze, ali se pa iz kakršnegakoli vzroka ne bavijo z zamenjavanjem. Res je, da zadruge kakor tudi Zveza samo posredujejo zamenjavanje valut in da pri tem poslu ne morejo in ne smejo zaslužiti ničesar.

Vzrok, da Zveza posreduje je edino ta, da ljudem prihrani stroške, ki bi jih sicer povzročilo zamenjavanje in, da jih obvaruje oškodovanja, ki ga ljudje sicer pri zamenjavanju lahko utrpe.

Zveza vnovči devize in valute najboljše kakor je sploh mogoče in to je le v korist strank. Stroškov itak ni nobenih, ako se denar ne nakazuje po pošti naravnost stranki.

Prav bi bilo, ako bi vse zadruge šle ljudem pri zamenjavanju na roko, ker tako bi koristile ljudem pa tudi zadrugam, zakaj nekaj denarja bi brez dvoma prišlo v zadruge kot vloge ali pa vrnjena posojila.

Zanimivo je, iz katerih krajev pošiljajo valute in iz katerih držav prihajajo.

Iz okoliša dež. sodišča v Ljubljani je zamenjavalo 8 zadrug. Iz okoliša okrožnega sodišča v Novem mestu 31. Iz okrožnega sodišča v Celju 5 in iz okoliša mariborskega okrožnega sodišča 8 in sicer so bile vse iz Prekmurja. Iz Medjimurja so zamenjavale 3 zadruge.

Ti delni podatki ne morejo podati natančne slike, vendar približno pa le lahko presodimo, kateri kraji naše domovine so gospodarsko šibki, da mora prebivalstvo iskati zaslužka v drugih državah. To so predvsem Dolenjsko z Belo Krajino, vsa Kočevska stran z Blokami in pa Prekmurje.

Devize in valute, ki prihajajo v roke naših trgovcev, tukaj ne pridejo v poštev, ti poslujejo itak z bankami. V zadruge prihajajo le mali zneski tujega denarja, ki ga pošiljajo izseljenci svojim ljudem.

Valute, ki prihajajo v zamenjavo, pa pripovedujejo zgovorno, kje prebivajo in garajo naši ljudje. Tu vidimo predvsem v Evropi Nemčijo, Francijo, Belgijo in Holandijo, v Ameriki pa Združene države, Kanado, Argentinijo in Urugvaj in končno Avstralijo. Tako so skoraj po vsem svetu razkropljeni sinovi našega naroda. Tam se upirajo z vsemi silami telesa, a njihova srca in misli so še vedno v stari domovini.

To nam nazorno dokazujejo tuje valute.

Martelanc Ivan:

Reklama in njen pomen.

Od vsepovsod nas objema val reklame. Polni so je časopisi, v obcestnem plakatu meri na nas, z barvno lučjo in svetlobno sliko hoče obrniti našo pozornost nase, pred izložbenim oknom nas ustavlja, iz aeroplana sipa svoje vesti med nas in iz radijskega zvočnika vpije za nami. Nujen spremljevalec

današnjega gospodarskega in socialnega življenja je postala reklama.

Danes je reklama nujna, a reklama ni od danes. Zmotno bi namreč bilo smatrati reklamo za pojav novejšega časa in posledico intenzivnosti v raznih trgovinskih panogah naših dni. Nagon, da seznanimo ljudi s svojimi mislimi, nazoni, jim povemo, kaj in pod kakimi pogoji jim lahko kaj nudimo, jim razložimo svoje želje, jih pridobimo za

svoje namere, ta nagon korenini v naravi človekovi in zato je na vsaki kulturni stopnji našel primernih sredstev, da se je udeležil.

Na starih asirskih in babilonskih stavbah, grajenih 4000 let pr. Kr., so graditelji v kričečih klinastih napisih sporočili sodobnikom in naslednikom svoja imena in slavo svojih del. Pa to so že početki pisane reklame. Kot najstarejši reklamni izraz je služil oklic, oznanilo. Vse polno sledov o tem srečamo v stari vzhodni mitologiji, Grki in Rimljani so jih mnogo zapisali; ti proglasi često sličejo današnji časopisni in plakatski reklami.

V starogrških izkopinah so se našli znaki in dokazi, da prazniki, ki so se svečano obhajali na čast bogovom v Olimpiji, Korintu, Delhih in drugod niso bili zlasti v poznejšem času drugega kot nekaki velesejmi, množice so se zbirale k igram, trgovci pa so spretno izrabili priliko in razstavljali, ponujali, hvalili svoje blago z oklici, napisi, oznanili.

Okrog leta 1000 pr. Kr. popisani papirovi zvitki, ki so jih našli v razvalinah Teb, nam pričajo o spretnosti Egipčanov v reklamni že v tistih prastarih časih.

V 4. stoletju pred Kr. so se po deželi od mesta do mesta srečavali vinski trgovci: pod pazduho so nosili sodček in na njem napisali letnico izvora ponujenega vina.

Iz 3. stol. so nam n. pr. ohranjeni zapiski, da se je v času rimske republike silno razvila nemoralna reklama za razna tajna skrivnostna zdravilna sredstva.

Sto let pred Kr. se je Cicero silno razhudil nad trgovci, ki so njegovo jezo radi nečastne, kričeče reklame tudi zaslužili. Takrat je tudi živel svetovni slepar Aleksander iz Abonoteiha ob Črnem morju; kot zdravnik čudotvorec in izdelovalec mazaških zdravil je zbujal pozornost vsega sveta. Da je zaslovel, so mu pripomogli zlasti njegovi šte-

vilni agenti, ki so stalno potovali, v večjih mestih pa tudi stalno bivali. Že v teh časih srečamo prvo oglaševanje, plakatiranje, nazvano „album“ (bel). Zidove so belo prevlekli in z rdečo ali črno barvo pisali v to belo polje oznanila. Kot včerajšnja reklama slove napis v nekem odkopanem poslopju v Pompejih: *ex hinc viatoriens ante turir XII inibi. Sarinus Publii camponatur. Ut adires. Vale. Popotnik, pojdi od tu do XII. stolpa in vstopi. Sarinus Publijev ima točilnico. Gotovo jo obišči. Pozdravljen!*

Sploh nam izkopine iz 3. stol. v Pompejih pričajo o sila zgovorni in živahni reklamni, ki so ji stari Rimljani vedeli že precej izrazov. Zelo vabljive so izložbe, ki so jih urejali trgovci s precejšnjim okusom in reklamnim smislom. Ob vratih vidimo mavčne figure, plastike in ščite; neki apotekar je upodobil Eskulapa, trgovina s kadili, dišavami in parfemi je ob svojem vhodu dala napraviti žrtvovalca, ki pelje bika k daritvenemu oltarju. Ob vhodu v mlekarno stoji glinasta koza, na stebru ob neki pivnici pa je naslikan izrazit Bacchus, ki iztiska grozd. Številni napisi v okijskem, grškem in latinskem jeziku vabijo v gledališče h gladiatorskim borbam, mnogo je tudi volilnih proglasov in agitacijskih napisov.

Že bežen pogled v reklamno zgodovino starega veka nam je podal skoro vse pango reklame, kakor smo je vajeni danes, nekatere so razvite že do popolnosti. Tiste intenzivnosti in množine seveda ni, pa tudi potrebna ni bila, ker je bilo življenje vse bolj mirno, tiho, enakomerno ter je zato tudi manj kričeč reklamni izraz prišel do polne veljave.

Nasprotno pa srednji vek za reklamo ni imel smisla in ni čutil potrebe. Preseljevanje narodov je zatrl vso trgovino, neprestane vojske so onemogočale razvoj obrti. Evropa je bila zaspana, kulturno in gospo-

darsko zamrla. Reklama pa je vedno izraz gospodarskega življenja, intenzivnosti v trgovini, obrti in industriji.

Pa iz mrtvila srednjega veka je evropsko gospodarstvo v vedno hitrejšem tempu rastlo do današnje razvitosti, ki skoro ne pozna nacionalnih in političnih meja, ampak stalno tendira za internacionalizacijo. Prav v tem pa je tudi razlog za razvoj in razvitek reklame ter njenih izraznih sredstev.

Vsporedno z vnanjim razvojem reklame in raznih njenih oblik v raznih dobah se je reklama razvijala tudi v svojem notranjem pojmu, različno se je presojala in obsojala. Bili so časi, ko se je mislilo, da reklama more uspevati le iz preračunanosti na človekovo neumnost. Delati reklamo je pomenilo: človeku, ki ga hočemo za nakup pridobiti, vreči pesek v oči. Jasno, da je po smislu takega ocenjevanja reklame bilo pač vseeno, ali je bil pesek bolj debel ali drobnejše zmlet, bil črn ali bel — samo da je oslepil.

Izraz „reklamni boben“, ki je novejšega izvora, že kaže, da se je pojm o reklamni zboljšal, razmerje med prodajalcem in kupcem glede na uspeh, to je nakup, se pa tudi tu še ni dvignilo na pravo višino: reklama je vpitje, kričanje, ropot, boben. Nič še ni bilo lepe ubrane godbe v tej reklamni, niso posebne važnosti polagali na izbiro izraznih sredstev.

Od tega pojmovanja reklame, ki da je le cirkuško bobnanje, pa do načela praktičnega Američana, ki pravi: „Kdo me bo pa poznal, kdo vedel za prednosti mojega blaga, če jaz sam tega ne povem“, — je dolga razvojna črta, prav za prav ne črta, ampak bolj krivulja.

A življenje s svojo bliskovito razvojno brzino je zahtevalo, da se je ves promet, vsa trgovina, vse javno udejstvovanje posta-

vilo na to stališče. Življenje je postalo glasno. Kričanje klicarja ga ne prevpije, glas bobna se zaduši v tem ropotu. Treba je bilo najti novih izrazov, črka in luč sta stopila v ospredje. Sprevodnik se v vrvežu in vpitju prometa ne more sporazumeti z vlakovodjem ustno: zastavica, signal, luč lahko to opravi. Trgovec in tovarnar nima časa, pa tudi ne zmore obsežno pripovedovati vsakemu posamezniku o prednostih svojega blaga, o nizki ceni, o dobri kakovosti, zato seže po tiskani besedi in sliki, po barvi in luči, po aeroplanu in radiju. Tako je reklama nujen spremljevalec in pomočnik v današnjem gospodarskem, zlasti še trgovinskem življenju. Reklama se ne obsoja več kot parazit na narodovem premoženju, prevdaren tovarnar, trgovec in obrtnik se je oklepa kot svojega najboljšega prijatelja in pomočnika pri svojem gospodarjenju. Reklama se goji kot nova znanstvena panoga, na vseučiliščih se proučuje reklamna teorija in psihologija, zgodovina reklame in njen pomen.

Pomen reklame za posamezno in narodno gospodarstvo sledi prav za prav že iz povedanega. Naj pa tu posebej povdarimo zlasti dva momenta. Enega je označil znani cirkuški direktor Barnum takole: „Zvabi ljudi s katerimi koli sredstvi v svoj šotor, ko jih pa imaš notri, glej, da jim nudiš kaj res dobrega!“ Reklama je radi konkurence najboljši pripomoček, da pridemo do res dobrega blaga, reklama ureja tržne cene, reklama upliva na razvoj v izdelkih, na zboljšanje prodajanega blaga, na okusnejše lokale, na dobro postrežbo, in še na marsikaj, kar je konsumentu le v prid.

Po drugi strani pa je reklama tudi važna za pogon v narodnem gospodarstvu, ker dviga produkcijo radi večjega povpraševanja, budi zanimanje za nove izdelke, ustvarja nove potrebe v ljudeh in s tem večja porabo. Le pomislimo n. pr. na razne kozmetične izdelke:

ali bi nam res bili tako neobhodno potrebni, če bi nas preračunana reklama o tem ne prepričala? Pa ne samo v kozmetiki, v vsaki trgovinski panogi najdemo za to trditev dokazov dovolj. Radi tega je reklama za vsako podjetje, za vsako trgovino ali obrat nujna potreba, je dihalni organ napredka v posameznem in narodnem gospodarstvu, ker je pač pogonska sila, ki ustvarja potrebe ter s tem krepi produkcijo, speši cirkulacijo in veča konsumpcijo narodnogospodarskih dobrin. Kajti osnova, centrifugalna in centripetalna sila v narodnem gospodarstvu je zakon o ravnovesju povpraševanja in ponudbe: čim

večje povpraševanje, tem višje cene, tem manjša ponudba in obratno. Tu je reklama sijajen regulator tega ravnovesja; iz premajhnega povpraševanja se s primerno reklamo dvigne konsumpcija in s tem povpraševanje ter se zregulirajo cene. S tega stališča ogromnega pomena reklame v narodnem gospodarstvu nikakor ne smemo in ne moremo podcenjevati. — Povsem v drugo poglavje pa seveda spada vprašanje, kakšna mora biti reklama, da res rodi upravičeno pričakovane uspehe. O tem zlasti z ozirom na konsumno organizacijo kaj več morda prihodnjič.

Obdavčevanje konzumov.

„Trgovski list“ je prinesel članek, ki ga tu podajamo v celoti, ker kaže mnenje trgovskih krogov glede obdavčevanja konzumnih zadrug. Naše zadruge morajo biti pripravljene, da bodo trgovci dobro pazili na nje in skušali, kjer bo le mogoče, doseči potem ovadb obdavčenje in kaznovanje zadrug. Zato naj se strogo drže svojih pravil in naj ne dajejo trgovcem povoda za napade in ovadbe.

Članek Trgovskega lista se glasi:

„Zadružništvo je pri nas mogočen gospodarski faktor. Podpirano in pospeševano od države v vsakem oziru, izpolnjuje v kreditnih zadrugah, ki so velike važnosti za naše gospodarstvo, docela svoje naloge. Kakor vsaka stvar ima pa tudi zadružništvo svojo senčno stran v svojih konzumnih društvih, ki poslujejo pod različnimi imeni kot: gospodarska društva, kmetijska društva itd. Konzumna društva povzročajo trgovini prav občutno in deloma celo nezmagljivo konkurenco in to vsled raznih privilegijev, ki jih uživajo napram trgovcem, od katerih je posebno tehtna pravica na davčno prostost. Davki so po

novem davčnem zakonu za trgovce jako občutni, ker znašajo z dokladami vred eno četrtnino do ene tretjine doseženega dohodka, če ne več. Boj poklicne trgovine proti konzumu datira že davno iz predvojnih časov.

V glavnem se trgovci upirajo konzumu, ker konzumna društva skoro redno prodajajo blago vsakomur in ne omejujejo svojega poslovanja samo na članstvo, kakor jim to nalagajo zadružna pravila. Navzlic temu pa zahtevajo zase ugodnosti, katere smejo uživati zadruge, ki poslujejo samo s člani. S tem povzročajo legalni trgovini konkurenco, ki se mora smatrati za nedopustno, ker zvaljajo v svojo trgovino ljudi, katerim niso upravičeni prodajati.

Zadruge se v takih primerih izgovarjajo, da imajo pravico prodajati tudi nezadružnikom, kadar imajo več blaga na zalogi, nego po njem povprašujejo zadružniki in bi druga utrpela izgubo, če bi ji blago ostalo. Taki izgovori pa ne drže, ker se sme blago prodajati nezadružnikom samo v izjemnih primerih, ne pa praviloma, kakor se to pri nekaterih zadrugah dogaja, posebno še, ker mora odbor pač vedeti in presoditi, koliko blaga zadružniki potrebujejo, še predno ga

naroči. Drugače bi bila omejitev poslovanja na zadružnike iluzorna, ker bi si odbor vsakega blaga naročal več nego ga potrebujejo zadružniki. Dolgoletna prizadevanja trgovcev, da se njihovi konkurenčni pogoji izenačijo s konkurenčnimi pogoji konžumov, ki prodajajo vsakomur, torej tudi nezadružnikom, so dosegla vsaj v davčnem oziru nekaj uspeha. Kakor smo že poročali, priznava ministrstvo za finance davčno prostost po novem davčnem zakonu samo onim zadrugam, ki poslujejo samo z zadružniki, dočim so dolžne plačevati davek vse zadruge, ki prodajajo tudi nezadružnikom. Ako bi se to določilo točno izvajalo, bi bili z uspehom zadovoljni!

Pri zadrugi ne zadostuje samo namera, da omeji prodajo samo na zadružnike, ampak mora vse ukreniti, da se ta namera dejansko tudi izvrši.

Za davčno prostost bodo torej zadruge morale v bodoče brez dvoma dokazati, da prodajajo blago izključno samo proti članski legitimaciji (nabavni knjižici zadrúžnega člana), sicer bo že vsaka posamezna prodaja nečlanu zadostovala za dokaz, da zadruga ne omejuje svojega poslovanja na član-zadružnike.

Vprašanje obrambe proti konzumom je stopilo s tem v nov štadij, kajti upati pač

smemo, da bodo davčna oblastva ministrsko odredbo dosledno izvajala. Lahko rečemo, da je to vprašanje s to odredbo vsaj kar se tiče davčne obremenitve pravično rešeno. Ob enakih pogojih se legalna trgovina ne boji konkurence konzumov. Prepričani smo tudi, da so tako odločbo zahtevali odlični interesi države, ki nikakor ne more mirno gledati, da bi se davka prosto zadružništvo s prekoračevanjem svojih širokih pravic razvijalo na škodo legalne trgovine, ki nosi prav znaten del davčnih bremen.

Nerešeno pa je ostalo še vedno vprašanje obligatornega članstva državnih nameščencev pri nabavljalnih zadrugah, kateremu se upirajo tudi državni nameščenci sami, kar dokazuje, da niso prepričani, da bi jim ravno zadruge mogle bistveno olajšati njihov položaj. Obširneje o tem vprašanju so ponovno že poročala uradniška glasila, ki so soglasna v zahtevi, da se državnim nameščencem ukine odtegotovanje prispevkov za nabavljalne zadruge.

Trgovstvo stoji na stališču, da se morajo konkurenčni pogoji tudi v tem oziru docela izenačiti. Kakor se ne more siliti nameščenca, da jemlje blago v gotovi trgovini, se ga tudi ne more siliti, da bi moral biti član gotove zadruge.

Gospodarski pregled.

Ljubljana, 11. junija 1930.

Tendenca za znižanje obrestne mere je od našega zadnjega pregleda postala še močnejša. Tako imamo zabeležiti, da so zagrebške banke znižale svojo obrestno mero sedaj tako, da se le malo razlikuje od obrestne mere, ki je v veljavi pri nas. Za nevezane vloge znaša sedaj obrestna mera $5\frac{1}{2}\%$, za vezane pa največ 7% . Toda vpoštevati je treba, da

je od teh obresti odbiti še rentni davek, ki ga banke ne plačujejo, tako da znašajo sedaj obresti čistih $5\frac{1}{2}\%$, oziroma $6\frac{5}{8}\%$. Drugo važno dejstvo, ki ga moramo zabeležiti, je znižanje obrestne mere Narodne banke za menične kredite od 6 na $5\frac{1}{2}\%$, za lombard pa od 8 na 7% . To znižanje zaenkrat nima velikega pomena za naš denarni trg, kaže pa, kako gre obrestna mera po celi državi navzdol in da niso upravičene zahteve onih, ki zahtevajo zvišanje. Vse ka-

že, da bodo Narodni banki sledile tudi druge državne denarne institucije, kar je deloma že slučaj.

Naša trgovinska bilanca za mesec april je po pravkar objavljenih podatkih bila pasivna samo za 9 milijonov Din, dočim je bila še v marcu pasivna za celih 60 milijonov Din. Zmanjšanje pasivnosti je pripisovati predvsem znižanju uvoza, pa tudi deloma povečanju izvoza.

Koncem maja se je vršil občni zbor Pokojninskega zavoda za nameščence v Ljubljani, pri katerem so zavarovani nameščenci Slovenije in Dalmacije. Zavod razpolaga s prav lepim premoženjem; po izjavi predsednika na občnem zboru je doseglo premoženje zavoda sredi maja 150 milijonov Din, od česar je naloženo v nepremičninah 27 milijonov Din. Zavod izredno mnogo gradi na svojem področju posebno v Ljubljani, kjer tudi pospešuje gradbeno delavnost s ceninimi krediti,

Letošnji jubilejni velesejem, ki se je vršil od 29. maja do 9. junija, je imel prav lep uspeh. Na njem je razstavilo letos 787 razstavljalcev, od tega domačih tvrdk 463, inozemskih pa 324. To število predstavlja rekord med dosedanjimi velesejmi. Ravno-

tako rekorden je bil tudi obisk, katerega previdno cenijo na 118.000 oseb. Tudi v kupčijem oziru je letošnja prireditelja izredno uspela. Pozdraviti je zlasti dejstvo, da ima velesejska uprava smisel tudi za pospeševanje kmetijstva, o čemur priča razstava kuncev na letošnjem velesejmu.

Dne 1. t. m. je stopila v veljavo naredba bana Dravske banovine o odpiranju in zapiranju trgovinskih in obrtnih obratovnic v naši banovini.

Sadjarsko in vrtnarsko društvo v Ljubljani lepo napreduje. Sedaj ima že okrog 170 podružnic ter nad 9.000 članov. Delo društva je prav plodonosno za naše kmetijstvo.

Najnovejše trimesečno poročilo Narodne banke o gospodarskem položaju ugotavlja, da se gospodarska delavnost v prvem tromesečju ni zmanjšala. Gospodarski napredek preteklega jeseni je trajal tudi letos. V splošnem ugotavlja poročilo, da „se nahaja naše gospodarstvo na višji stopnji, kakor v odgovarjajočem času lani. Mnogi znaki kažejo, da vstopa naše gospodarstvo v kljub vsem težkočam, s katerimi se ima boriti, v dobo prospevanja, v kateri predstavlja prvo tromesečje tekočega leta prvo fazo.“

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 4: Pri naši zadrugi je odstopil načelnik. Ali se mora sedaj v skupni seji načelstva in nadzorstva izvoliti drug član načelstva, tako da bo načelstvo popolno in naj potem načelstvo izmed sebe izvoli novega načelnika? V slučaju, da se kooptira nov odbornik, ali je potem vseeno treba na vsopred prihodnjega občnega zbora staviti posebno točko: dopolnilna volitev v načelstvo?

Odgovor: Po pravilih vaše zadruge je treba vselej, kadar je kak član načelstva stalno zadržan izvrševati svoje posle, v skupni seji načelstva in nadzorstva izvoliti v načelstvo novega odbornika. Novega odbornika je prijaviti za vpis v zadrugi register in je treba tozadevni vlogi priložiti prepis o skupni seji načelstva in nadzorstva, na kateri je bil izvoljen. Ko je načelstvo tako izpolnjeno, naj si iz svoje srede izbere novega načelnika. Taka izvolitev (kooptacija) je pa le začasna in velja le do prihodnjega

občnega zbora. Zato se mora na dnevni red prihodnjega občnega zbora postaviti med drugim tudi dopolnilna volitev v načelstvo.

Vprašanje 5: Ali je možno in dopustno, tako denarno pismo, ki nam ga je zveza poslala na naš poziv, ne sprejeti, ampak ga kar vrniti, da si tako prihranimo delo?

Odgovor: Po čl. 62 pravilnika za notranjo pošto službo je dano vsakomur na prosto voljo, da brez obrazloženja odkloni prejem nanj naslovljenih pošilk. Izjema od tega pravila velja le glede nekaterih pošilk, ki pridejo od oblasti; sprejem takih pošilk se ne sme odkloniti.

Vprašanje 6: Na občnem zboru name ravamo spremeniti pravila tako, da bi načelstvo v bodoče imelo le 5 članov namesto 7. Ali lahko že na tem občnem zboru skrbimo število članov načelstva?

Odgovor: Sedanja pravila so toliko časa obvezna in zadruga se mora ravnati po njih, dokler se ne spremene. Prememba pravil, ki jo bo sklenil Vaš prihodnji občni zbor, pa bo postala pravomočna šele z dnem, ko bo vpisana v združni register. Ob času, ko bo Vaš občni zbor volil novo načelstvo, bodo torej še v veljavi stara pravila in zato se boste morali ravnati po njih in voliti sedem članov načelstva. Toda dva lahko izvolite za toliko časa, dokler ne bi stopila v veljavo prememba pravil. Ko bo sodišče vpisalo premembo in bo odtlej naprej načelstvo štel le pet članov, bo pretekla tema dvema začasnima odbornikoma njuna poslovna doba in tedaj bosta izstopila iz načelstva.

Vprašanje 7: Pri naši posojilnici imamo nekaj članov, ki so popolnoma poplačali svoje dolge in sedaj zahtevajo, da jih posojilnica takoj in brez odpovedi izbriše iz članstva in jim povrne deleže. Ali je to dopustno?

Odgovor: Po združnem zakonu preneha članstvo vedno na koncu poslovnega

leta, toda nikdar ne samo od sebe, ampak samo pod pogojem, ako je nastopilo kako dejstvo, zaradi katerega članstvo preneha, n. pr. odpoved, smrt, izključitev. Član, ki hoče prostovoljno izstopiti, mora torej vselej svoje članstvo odpovedati. Poplačilo vsega dolga se nikdar ne more smatrati za odpoved članstva. Ako ni članstvo pravilno prenehalo, se tudi deleži dotičnim članom ne smejo izplačati.

Vprašanje 8: Ali je dopustno voliti v načelstvo člane, ki niso navzoči pri občnem zboru.

Odgovor: Za odbornika se izvoli lahko vsak član zadruga, bodisi da je na občnem zboru navzoč ali ne. Do nepravilnosti bi utegnili priti samo tedaj, ako bi tak nenavzoč član kasneje po občnem zboru odklonil izvolitev. Če bi se to zgodilo, bi bilo treba v svrhu izpopolnitve načelstva še enkrat sklicati občni zbor. Da se izognete taki neljubi posledici, je prav, če dotičnike, ki jih mislite kandidirati v načelstvo, že poprej vprašate, ali bi sprejeli mesto v načelstvo. Če izjavijo, da ne bi sprejeli, morete še pravočasno vprašati druge in potem se izvolijo na občnem zboru taki, ki so pripravljeni izvolitev sprejeti.

Vprašanje 9: Po prvotnih pravilih se je naše načelstvo volilo za dobo enega leta. Lani smo na občnem zboru to določbo pravil izpremenili tako, da se sedaj načelstvo voli za tri leta. Ali se moramo letos ravnati po novih pravilih in voliti načelstvo za tri leta, ali je smatrati lansko leto izvoljene odbornike izvoljene za tri leta, tako da bi letos volitev sploh odpadla.

Odgovor: Dosedanji vaši odborniki so bili izvoljeni za dobo enega leta, ker je bila ob času njihove izvolitve merodajna še prvotna določba pravil. Med tem so stopili v veljavo vsled registracije premembe pravil drugi predpisi, ki predvidevajo poslovno dobo treh let. Zato morate letos volitev

ponoviti in šele od letos naprej voliti načelstvo za tri leta.

Vprašanje 10: Lastnici istega posestva sta dve sestri, ki želita za to skupno posestvo pri naši posojilnici dobiti posojilo. Ali morata vsaka za se podpisati pristopnico in tudi vsaka zase plačati delež?

Odgovor: Ako solastnici enega posestva nameravati vzeti skupno posojilo za potrebe tega skupnega posestva, morata ločeno vsaka za se podpisati pristopno izjavo, biti ločeno sprejeti v članstvo in tudi vsaka za se posebej plačati delež. Članstvo v posojilnici

je vedno navezано na osebo, nikdar na stvarno premoženje. Ker hočeta posojilo dobiti skupno, bosta napram Vam obe dolžnici in, ker smete posojati le svojim članom, morata obe sestri vsaka za se izpolniti vse pogoje, ki so potrebni za dosego članstva. Lahko bi seveda vzela posojilo samo ena sestra. Ali potem bi ona jamčila posojilnici za varnost posojila samo z nji lastno polovico posestva.

Ravno tako bi bil položaj, če bi prosila za skupno posojilo mož in žena.

Zadrugam!

Naše zadruge in trg. informacije. O tem predmetu je pisal Narodni Gospodar že v 9. št. lanskega letnika, vendar se je pokazala potreba, podati o tem precej novem poslu še nekaj čisto praktičnih pojasnil. V današnjih razmerah količkej previden trgovec prejetega naročila ne bo izvršil, dokler ne dobi o kupcu zanesljive informacije. Tako je razumljivo, da se iščejo informacije tudi o najsolidnejših tvrdkah in se včasih obnavljajo leto za letom; se pač nikdar ne more iz daljave presoditi, ali je tvrdka, o kateri smo pred nekaj meseci prejeli prav dobro informacijo, danes res še dobra ali ne. Pogrešeno je, če gre tako ponovno vprašanje v koš. Seveda se lahko reši s par besedami, če se nasproti prejšnji informaciji ni nič izpremenilo. Drugače pri prvi informaciji: naj bo tvrdka še tako dobra — naš komitent ne bo miren, če mu to povemo z eno besedo, brez konkretnih podatkov. — Včasih se zadrugi zopet čudno zdi, da zahtevajo od nje podatkov n. pr. o kakem delavcu. Šlo bo za kako kupčijo na obroke. V takih slučajih, ko kupec nima vidnega premoženja, so ostali podatki o njegovih razmerah, spo-

sobnosti, značaja i. dr. toliko važnejši. Za trgovske tvrdke pa prejme zadruga navadno že kar pripravljeno vprašalno polo, ki jo je treba samo izpolniti. — Vprašanje je seveda, komu naj damo informacijo, komu eventuelno ne. Trgovske informacije so stvar zaupanja in se neznanim tvrdkam ne dajejo. Med denarnimi zavodi, ki so med seboj v tesni poslovni zvezi, je običaj, da si med seboj dajejo informacije (vsaj, če sami pri nabavi nimajo stroškov) brezplačno. Drugim komitentom („privatnikom“) se zaračunava mala pristojbina za stroške. Neznanim tvrdkam se — kakor rečeno — informacije ne dajejo direktno in posreduje tu pač obojestranski poslovni prijatelj. Najbolje bo za naše zadruge, če se drže načela: dajmo informacijo samo dobremu poslovnemu prijatelju ali znanemu zavodu, kateremu lahko popolnoma zaupamo, da informacije ne bo zlorabil, da jo bo pri ev. sporočanju naprej znal varno stilizirati in da vira nikdar ne bo izdal. Priporočljivo je tudi, da pišemo informacije na prejete vprašalne tiskovine. Štampiljka in podpis nista potrebna. Pač pa pristavimo, da so podatki strogo zaupni in brez vsake obveznosti za nas, ako ta klavzula ni že tiskana na vprašalni poli. Če se bomo

tega držali in predvsem, če bomo dajali informacije samo zanesljivim poslovnim prijateljem, se nam ni bati nikakih sitnosti. Imeli pa bomo prijetno zavest, da tudi s tem delom vršimo važno funkcijo v našem narodnem gospodarstvu.

Registrirne mape. Pri vseh naših zadrukah, zlasti pa pri posojilnicah, se je poslovanje toliko razvilo, da jim je poleg poslovnih knjig neobhodna tudi registrirna mapa za ureditev in shrambo vseh prilog. Zveza je naročila take mape in jih članice lahko naročajo.

Iz našega združništva.

Kmetijska nabavna in prodajna zadruga v Izlakah je imela v nedeljo 4. maja t. l. popoldne svoj redni občni zbor v Zadrugnem domu. Na tem občnem zboru je predložilo načelstvo računski zaključek za 10. poslovno leto. Zadruga se je v teku desetletja zelo lepo razvijala in si že tudi ustvarila znatno lastno premoženje preko pol milijona dinarjev. Zadruga proda letno svojim članom raznega blaga za okoli Din 1,100.000.—; poleg tega pa je vsa leta vnovčevala tudi les svojih članov. Izkupiček za blago in za les dosega letno okoli Din 1,500.000.—. Važno je, da zadruga nabavlja in oddaja članom za lastno ceno najvažnejše kmetijske potrebščine kot umetna gnojila, močna krmila, razno semenje, sredstva proti poljskim in drevesnim škodljivcem itd. S tem zadruga praktično dela za napredek kmetijstva. Skupno z obema drugima zadrugama, namreč z Mlekarsko zadrugo ter s Hranilnico in posojilnico v Izlakah je Kmetijska zadruga gradila Zadrugni dom, pri katerem je zgrajena tudi sušilnica za hmelj. Zanimivo je, da v letošnjem letu, ko Kmetijska zadruga obhaja svojo desetletnico, obhajata Hranilnica in posojilnica ter Mlekarska zadruga 30-letnico. Občni zbor za-

druge je bil prav številno obiskan, kakor redko pri kateri zadrugi na deželi. K lepemu uspehu ob desetletnici čestitamo zadrugarjem in čestitamo zlasti tudi požrtvovalnim zadrugnim voditeljem v Izlakah, katerih nesebično delo rodi tako lepe sadove.

Združništvo v državi.

Združništvo državnih nameščencev je precej znatno, njegovo vlogo v Sloveniji je orisal letos s statističnimi podatki Narodni gospodar št. 3. Sedaj so znani tudi že poslovni uspehi večine zadrug državnih uslužbencev v Sloveniji za leto 1929, dočim so bili v Narodnem gospodarju objavljeni podatki za 1928. Najmočnejša je gotovo železničarska zadruga v Ljubljani-Šiški. Ta zadruga šteje nad 5000 članov ter izkazuje za leto 1929 3,600.000 Din čistega dobička. Leta 1928 je znašal čisti dobiček samo 2,325.000 Din. Druga velika zadruga je Zadruga državnih uslužbencev v Mariboru, ki je imela lani 871.000 Din čistega dobička napram 684.000 Din v letu 1928. Močna je tudi ljubljanska zadruga, ki si bo letos začela graditi svoj lasten dom. Ljubljanska nabavljalna zadruga državnih nameščencev je povečala svoj čisti dobiček od 52.000 Din v letu 1928 na 66.000 Din v letu 1929. Tudi večina ostalih uradniških zadrug izkazuje povečanje čistega dobička. Velik razmah poslovanja beleži tudi njih osrednja organizacija v Belgradu „Savez nabavljalnih zadrug državnih službenika“. Lani je članstvo Zveze napredovalo od 87 na 114. Ta veliki dvig števila članic je pripisovati predvsem osnovanju velikega števila kreditnih zadrug na podlagi uzakonjene Uredbe o nabavljalnih zadrugah drž. uslužbencev. V teku leta 1929 je bilo sprejetih v Zvezo 18 kreditnih zadrug. Novi nabavljalni zadrugi sta bili osnovani samo 2. Bilanca kaže, da Zveza razpolaga z velikimi

sredstvi. Tako so znašala lastna sredstva Zveze 75.9 milj. Din, 1. 1928. 62.5 milj. Din, Krediti zadrugam so lani narasli od 35.4 na 44.6 milj. Din. Čisti prebitok znaša za 1929 626.000 Din napram 530.000 Din v letu 1928. Zveza je kupila v Adi in Molu svoja lastna mlina, ki izkazujeta za 1929 že 39.000 Din čistega prebitka. Zveza si je zgradila v Belgradu tudi svojo lastno palačo, v katero je investirala 12 milijonov Din. Skupno šteje sedaj Zveza 114 članic, ki imajo 54.000 članov, od tega odpade 10.000 članov na kreditne zadruge, 300 pa na stanovanjske zadruge. Deleži članov v zadrugah znašajo nad 11 milijonov Din.

Novi zakoni.

Članstvo pri zadrugah in predpisi novega kazenskega zakonika. V pravilih mnogih naših zadrug nahajamo odredbo, da izgubi članstvo vsak zadržnik, ako je bil sodnijsko obsojen zaradi takega takega hudodelstva ali prestopka, da je z obsodbo po zakonu združena izguba občinske volilne pravice. Izguba t. zv. častnih državljanskih pravic je bila posledica obsodbe po bivšem avstrijskem kazenskem zakonu.

Novi jugoslovanski kazenski zakonik z dne 27. januarja 1929 pozna poleg glavnih tudi stranske kazni in navaja kot stranske kazni izgubo častnih pravic in izgube službe.

Izguba častnih pravic sestoji po §§ 46, 47 in 48 iz izgube pravic:

1. Do državne ali kakršnekoli druge javne službe ali do javnih poklicev;
2. do akademskih dostojanstev, odlikovanj in drugih javnih počastil;
3. glasovati v javnih stvareh, voliti ali biti izvoljen, kakor tudi izvrševati vse ostale politične pravice.

Pri obsodbi na smrt ali na robijo preko petih let izreče sodišče izgubo častnih pravic.

Pri obsodbi na robijo do petih let izreče sodišče izgubo častnih pravic od enega do petih let.

Pri obsodbi na zatočenje izreče sodišče izgubo častnih pravic samo za dobo, ko se prestaja kazni.

Pri obsodbi na strogi zapor izreče sodišče v primerih, ki so navedeni v kazenskem zakonu, izgubo častnih pravic za dobo od enega do treh let.

Kdor je obsojen na izgubo častnih pravic, izgubi po § 48 kaz. zak. te pravice, ko postane sodba pravomočna; čas, za katerega izgubi te pravice, če ni ta izguba trajna, pa se šteje od dne, ko je kazni prestana, zastarana ali odpuščena.

Gospodarska zveza v Ljubljani notira naslednje cene: Tomaževa žlindra baza 18% Din 115.—; rudninski superfosfat v vrečah po 50 kg à Din 96.— in po 100 kg à Din 94.—; kalijeva sol po 100 kg Din 176.—, kostni superfosfat Din 126.—; apneni dušik v pločevinastih bobnih Din 260.—; kostna moka Din 110.—; mavec (gips) Din 40.—; nitrofoskal v vrečah Din 172.—; cement dalmatinski Din 56.—; cement Dovje v papirnatih vrečah Din 60.—; klajno apno Din 275.—; lanene tropine Din 3.50; modra galica Din 7.40; žveplo Din 3.20. Pri vagonem odjemu se cene za gnojila in cement znatno znižajo na franco vsaka postaja. Mlatilnice s tresali in reto Din 4.100.—; slamoreznice Din 1.700 do 2.000; čistilnik 10 sit Din 1.500; plugi Din 500 do Din 940; reporeznica M. R. Din 550; trijerji Din 2.000 do 3.500; mlatilnice na ročni pogon Din 2.200; robkači Din 900; sadni mlinci Din 1.400 do Din 1.700; brzoparilniki Din 1.050 do Din 2.800; kosilni stroji Din 2.000; travniške brane z zvezdnatimi členki Din 900; travniške brane z jeklenimi špicami Din 800; patent motike „Rapp“ Din 70.—.

Občni zbor Prve gradbene zadruge v Gor. Straži, r. z. z o. z., se bo vršil dne 23. junija 1930 ob 10. uri dopoldne v gostilni g. I. Fabjan Novo mesto. Dnevni red: 1. poročilo likvidatorja in predložitev računov. 2. slučajnosti.

Redni občni zbor Hranilnice in posojilnice v Šmartnem na Pohorju, r. z. z n. z., se bo vršil v uradni sobi v Kaplaniji dne 29. junija 1930 ob pol 8. uri zjutraj po rani maši. Dnevni red: 1. poročilo načelstva in nadzorstva. 2. odobritev račun. zaključka za l. 1929. 3. volitev novega odbora. 4. slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice v Trzinu, r. z. z n. z., se bo vršil dne 29. junija 1930

ob 3. uri popoldne v posojilničnih prostorih. Dnevni red: 1. poročilo načelstva in nadzorstva. 2. potrjenje rač. zaključka za l. 1929. 3. volitev načelstva. 4. volitev nadzorstva. 5. poročilo o izvršeni reviziji. 6. slučajnosti.

Občni zbor Produktivne čevljarske zadruge v Žireh, r. z. z o. z., se bo vršil dne 22. junija 1930 ob 10. uri dopoldan v združni pisarni. Dnevni red: 1. poročilo načelstva in nadzorstva. 2. potrditev računskega zaključka za l. 1929. 3. volitev nadzorstva. 4. slučajnosti.

MLEKAR-POSLOVODJA

se išče za Mlekarsko zadruzo v Apačah.
Znanje nemščine je pogoj za sprejem v službo.
Reflektanti naj se obrnejo na Zadržno zvezo.

POSLOVNE KNJIGE IN TISKOVINE.

Vse članice opozarjamo, da ima Zveza v zalogi vse knjige in tiskovine, kakor jih zahteva poslovanje kreditnih, blagovnih, produktivnih in drugih vrst zadrug. — Mnoge tiskovine nudijo za poslovanje znatno olajšanje in zagotavljajo pravilnost kot npr. zapisnik o občnem zboru, vloga na sodišče, rač. zaključek. — Zveza z naročanjem na debelo zagotavlja tudi najnižje cene.

V sledečem podajamo cene za najvažnejše tiskovine (I.), knjige (II.) in vzorna pravila (III.):

	I.	Komad
Rač., zaključki za hranilnice in posojilnice	Din	—50
za blagovne zadruge	"	—50
Zapisnik o rednem občenem zboru	"	—50
Vloga na sodišče (sprememba v načelstvu, ali prememba pravi)	"	—50
Vloga na okrajno glavarstvo (predložitev računskega zaključka)	"	—50
Izpiski iz knjige hranilnih vlog	"	1—
Izpiski iz knjige posojil	"	1—
Tiskovine za izv. tek. rač.	"	—30
Zadolžnice na poroštvo	"	—75
Zadolžnice na vknjižbo	"	—75
Zadolžnice na amortizacijo	"	—75
Pošnje za posojilo	"	—50
Pogodba za kredit v tek. rač.	"	—75
Obrestne tabele (na kartonu 3 $\frac{1}{2}$ % do 6%)	"	2—
6 $\frac{1}{2}$ % do 7% (na papirju)	"	3—
7 $\frac{1}{2}$ % do 8 $\frac{1}{2}$ %	"	3—
9% do 10%	"	3—
Listek za izplačilo vloge	"	—10
Listek za izplačilo posojila	"	—10
Opomin dolžniku	"	—10
Opomin porokom	"	—10
Zemljeknjižni predlog (list)	"	—40
Pole za inventuro	"	—75
Potrdila	"	—10
Izpiski (nova tisk.) tek. rač.	"	—75
Računski zaključki (kartonirani po 20 ko- madov) za kreditne in nekreditne zadruga (zvezki)	"	22—
Denarne kuverte	"	—65
Kuverte za dopisovanje z Z. Z.	"	—10
Dopisnice za dopisovanje z Z. Z.	"	—05

II.		Komad
Knjiga hranilnih vlog	50 listov	Din 60—
"	100	105—
"	150	160—
Knjiga posojil	50 listov	celo platno 65—
"	100	110—
"	150	155—
Razdelnik za kreditne zadruge	50 listov	50—
"	100	85—
"	150	celo pl. 135—
Razdelnik za nedenarne zadruge	24 listov	40—
"	50	60—
"	100	100—
Blagajniški dnevnik	100 listov	45—

	Komad	
Blagajniški dnevnik 200 listov	Din	75—
Knjiga tekočih računov 50 listov	"	40—
Knjiga tekočih računov 100 listov	"	56—
200 " celo plat.	"	120—
Amerikanski journal za blagovne zadruga	"	180—
Knjiga denarnih listkov 100 strani	"	15—
Knjiga pristopnic 50 listov	"	12—
" 100 "	"	16—
" 200 "	"	34—
"Štrca" 100 listov	"	65—
"Štrca" 50 listov	"	40—
Blagovni skontro 100 listov	"	75—
Blagovni skontro 50 listov	"	45—
Nakupna prodajna knjiga 100 listov	"	75—
Nakupna prodajna knjiga 50 listov	"	45—
Blago oddajni bloki	"	22—
Deležna knjiga 100 listov	"	45—
Deležna knjiga 200 listov	"	75—
Vložni zapisnik	"	30—
Hranilne knjižice (lično vezane v šagrinpapir)	"	4—
" (vezane)	"	3—
" (broširane)	"	1—
Zadružno - posojilne knjižice	"	3—
Knjižice za imetnike tekoč. računa 16 list.	"	475—
Knjižice za električni tok	"	150—
Imenik zadržnikov 20 listov	"	20—
Imenik zadržnikov 30	"	25—
Imenik zadržnikov 40	"	30—
Knjiga porokov	"	20—
Knjiga odstopnic (broširano)	"	6—
Sejni zapisniki	"	26—
Trgovske knjige z 2 kolonama	"	26—
Indeksi	"	16—
Mlekarske knjižice	"	375—
Saldo-Konti na trdem papirju 50 listov	"	30—
100 "	"	50—

III.	Komad
Pravila za hranil. in posojil. (Rajfeis.) . . .	Din 2—
Pravila za hranil. in posojil. (Schulz.) . . .	" 2—
Pravila za kmet. nabav. in prod. zadruga . . .	" 2—
Pravila za živinorejske zadruga	" 2—
Pravila za kmetijska društva (strojne zadr.) . . .	" 2—
Pravila za mlekarske zadruga	" 2—
Pravila za zadruga elektrarne	" 2—
Pravila za zavarovanje goveje živine	" 2—
Pravila za strojne zadruga	" 2—